

Enhed
Familier

Sagsbehandler
Lars Thøgersen

Sagsnr.
2020 - 847

Doknr.
456748

Dato
13-09-2021

Notat om ajourføring af den familieretlige lovgivning for Grønland

1. Indledning

Social- og Ældreministeriet arbejder på ajourføring af den familieretlige lovgivning for Grønland med henblik på at gennemføre ajourføringen inden for de nærmeste år.

Dette notat indeholder en status for ajourføringen (punkt 2), oversigt over afsluttede sager i 2020-2021 (punkt 3), oversigt over igangværende sager (punkt 4) og Social- og Ældreministeriets forslag til en plan for det videre arbejde med ajourføringen (punkt 5).

Planen for ajourføringen er udarbejdet ud fra dels ministeriets vurdering af fordelene for borgere og myndigheder af ajourføringen og dels ministeriets ressourcemæssige rammer.

Planen opdateres en gang årligt, næste gang august 2022.

Som det fremgår af det følgende, kræver beslutning om ajourføring af enkelte lovgivningsområder nærmere analyser. Det tilstræbes, at disse analyser færdiggøres sådan, at de kan indgå i den opdaterede plan for ajourføringen pr. august 2022.

Ministeriet anmoder om bemærkninger fra Naalakkersuisut til denne plan.

Social- og Ældreministeriet står naturligvis til rådighed, hvis der er behov for uddybning af de enkelte punkter i dette notat.

2. Status for ajourføringen

Følgende familieretlige love er grundlæggende blevet ajourført for Grønland, dvs. at hovedloven og hovedparten af de efterfølgende ændringslove er sat i kraft for Grønland:

- Adoptionsloven
- Forældreansvarsloven
- Børnebortførelsesloven
- Haagerbørnebeskyttelsesloven

På følgende familieretlige lovgivningsområder er enten den gældende hovedlov ikke sat i kraft for Grønland, eller der mangler ikraftsættelse af en række ændringslove:

- Børneloven/børnebidragsloven
- Ægteskabslovgivningen
- Opkrævnings/inddrivelseslovgivningen
- Navneloven
- Familieretshusloven
- Bestemmelser i den familieretlige lovgivning om digital selvbetjening

- Adoptionsloven – adoption uden samtykke, adoptionsforberedende kurser og international adoption

3. Afsluttede lovgivningssager i 2020-2021

Ved anordning nr. 188 af 9. februar 2021 om ikrafttræden for Grønland af en række ændringer af adoptionsloven og forældreansvarsloven (Barnets bedste, adgang for samlevende til at adoptere sammen, Ankestyrelsen som klagemyndighed m.v. på adoptionsområdet og forældremyndighed ved død m.v.) blev en række ændringslove vedrørende adoptionsloven og forældreansvarsloven sat i kraft for Grønland pr. 1. april 2021.

Samtidig blev følgende bekendtgørelser sat i kraft for Grønland:

- Bekendtgørelse nr. 555 af 25. marts 2021 for Grønland om adoption
- Bekendtgørelse nr. 523 af 25. marts 2021 for Grønland om godkendelse som adoptant
- Bekendtgørelse nr. 522 af 25. marts 2021 for Grønland om forældremyndighed m.v.

4. Igangværende sager

4.1. Børneloven/børnebidragsloven

Social- og Ældreministeriet er i færd med at udarbejde udkast til de anordninger m.v., der er nødvendige for ikraftsættelse af børneloven m.v. for Grønland. Det er vurderingen af denne ajourføring vil omfatte følgende:

- Anordning, der sætter børneloven i kraft for Grønland.
- Anordning, der sætter børnebidragsloven i kraft for Grønland.
- Anordning, der sætter lov om anerkendelse af nordiske afgørelser om faderskab og medmoderskab i kraft for Grønland.
- Anordning, der indeholder ikraftsættelse af konsekvensændringer af dansk lovgivning for Grønland som følge af ikraftsættelsen af børneloven og børnebidragsloven.
- Lov om ikraftsættelse af børneloven for Grønland, der bl.a. vil indeholde ophævelse af lov for Grønland om børns retsstilling samt ændring af reglerne i retsplejeloven for Grønland om domstolenes behandling af faderskabs- og bidragssager.
- Ikraftsættelse for Grønland af Europarådets konvention om barnets retsstilling.

Ikraftsættelsen af børneloven m.v. for Grønland vil kunne medføre behov for ændring af lovgivning for Grønland på områder, som de grønlandske myndigheder har overtaget.

Positive effekter af ikraftsættelsen af børneloven m.v.

- Der indføres mulighed for, at to kvinder kan aftale at få et barn sammen således, at den ikke-fødende kvinde bliver medmor til barnet. Medmoderskab vil have samme retsvirkninger som faderskab.
- Der indføres mulighed for at etablere faderskab og medmoderskab på skriftligt grundlag, selvom forældrene ikke er gift med hinanden.
- Kompetencen til at behandle sager om faderskab og medmoderskab tillægges Rigsombudsmanden. Rigsombudsmanden vil kunne foranstalte retsgenetiske undersøgelser, hvilket kan danne grundlag for anerkendelse af faderskab. Disse ændringer forventes at ville forkorte sagsbehandlingstiden i visse faderskabssager. Sager, der indeholder tvist om faderskab eller medmoderskab vil dog fortsat skulle afgøres af domstolene.
- Anerkendelse af nordiske afgørelser om faderskab og medmoderskab lovfæstes.

Positive effekter af ikraftsættelsen af børnebidragsloven

- Kompetencen til at træffe afgørelse om børnebidrag ændres fra at være delt mellem Rigsombudsmanden og domstolene til alene at tilkomme Rigsombudsmanden.
- Behandlingen af bidragssager forenkles, bl.a. fordi der ikke længere skal indhentes oplysninger om bidragsmodtagerens økonomiske forhold.
- Der etableres hjemmel til uden samtykke at indhente økonomiske oplysninger om bidragsbetaleren fra skattemyndighederne. Dette forudsætter dog, at skattemyndighederne i Grønland har hjemmel at udlevere oplysningerne.
- Disse ændringer forventes at ville forkorte sagsbehandlingstiden i de fleste bidragssager.

Social- og Ældreministeriet forventer at kunne sende udkast de nævnte anordninger m.v. i offentlig høring i foråret 2022 med henblik på forelægning på Inatsisartut på Efterårssamlingen 2022.

Vedtager Inatsisartut anordningerne m.v. på Efterårssamlingen 2022, forventes lovforslag vedrørende ikraftsættelse af børneloven for Grønland at kunne fremsættes for Folketinget foråret 2023. Vedtager Folketinget lovforslaget inden sommerferien 2023, forventes anordningerne og lovforslaget at kunne træde i kraft for Grønland efteråret 2023.

4.2. Navneloven

Departementet for Uddannelse, Kultur, Sport og Kirke har anmodet om, at navneloven sættes i kraft for Grønland som afløsning for lov om personnavne, der er sat i kraft for Grønland ved anordning nr. 549 af 21. august 1986.

Social- og Ældreministeriet har forelagt et notat om ikraftsættelsen for Grønland af navneloven for Departementet. Formålet med notatet er at få afklaret nogle problemstillinger inden udarbejdelsen af et udkast til anordning om ikraftsættelsen af loven.

Departementet har oplyst, at der er nedsat et udvalg med henblik på at overveje behov for tilpasning af navneloven ved ikraftsættelsen af den for Grønland.

Når Social- og Ældreministeriet har modtaget udvalgets overvejelser, udarbejdes en plan for ikraftsættelse af navneloven for Grønland.

5. Plan for det videre arbejde med ajourføringen af den familieretlige lovgivning for Grønland

5.1. Ægteskabslovgivningen

Ægteskabslovgivningen omfatter navnlig lov om indgåelse og opløsning af ægteskab (ægteskabsloven) og lov om ægtefællers økonomiske forhold (ægtefælleloven). Ægteskabsloven indeholder navnlig regler om vielse, skilsmisse og ægtefællebidrag, og ægtefælleloven indeholder regler om deling af ægtefællernes formue ved skilsmisse og død.

Ægteskabsloven blev sat i kraft for Grønland i 1993. Senere ændringer af loven er ikke sat i kraft for Grønland, bortset fra reglerne om registreret partnerskab (1996), ægteskab mellem to personer af samme køn (2016) og konsekvenser af ikraftsættelsen af forældreansvarsloven (2016).

Ægtefælleloven fra 2017 er ikke sat i kraft for Grønland, hvor deling af ægtefællernes formue ved skilsmisse og død er reguleret af lov om ikrafttræden for Grønland af lov om ægteskabets retsvirkninger.

Ikraftsættelse af de manglende ændringer af ægteskabsloven og ikraftsættelse af ægtefælleloven vil have følgende positive effekter:

- Forenkling af betingelserne for vielse.
- Forenkling af reglerne om separation og skilsmisse, herunder mulighed for skriftlig sagsbehandling og direkte skilsmisse.
- Kompetencen til at træffe afgørelse om størrelsen af ægtefællebidrag ændres fra at være delt mellem Rigsombudsmanden og domstolene til alene at tilkomme Rigsombudsmanden.
- Udvidet adgang til at indgå aftaler om fravigelse af reglerne om formuedeling ved skilsmisse og død.
- Ens regler for ægtefællers økonomiske forhold i begge dele af riget.

Det er vurderingen, at ikraftsættelse af ægteskabslovgivningen for Grønland vil kræve ikraftsættelse af et større lovkompleks:

- Anordning, der sætter ægteskabsloven i kraft.
- Anordning, der sætter ægtefælleloven i kraft.
- Anordning, der sætter ægtefællepensionsloven i kraft.
- Anordning, der indeholder ikraftsættelse af konsekvensændringer af dansk lovgivning for Grønland som følge af ikraftsættelsen af ægteskabslovgivningen, bl.a. arveloven og ægtefælleskifteloven.
- Lov om ikraftsættelse af ægteskabslovgivningen for Grønland, der bl.a. indeholder ophævelse af retsvirkningsloven for Grønland og ændring af reglerne i retsplejeloven for Grønland om domstolenes behandling af ægteskabssager.

Ikraftsættelsen af ægteskabslovgivningen for Grønland vil kunne medføre behov for ændring af lovgivning for Grønland på områder, som de grønlandske myndigheder har overtaget.

Hvis Naalakkersuisut ønsker ægteskabslovgivningen sat i kraft for Grønland, udarbejder Social- og Ældreministeriet de nødvendige anordninger m.v. med henblik på offentlig høring foråret 2023, forelæggelse for Inatsisartut på Efterårssamlingen 2022, fremsættelse af lovforslag for Folketinget foråret 2024 og ikrafttræden efteråret 2024.

5.2. Opkrævnings/inddrivelseslovgivning

Lov om inddrivelse af underholdsbidrag, senere ændret til lov om opkrævning af underholdsbidrag, indeholder regler om administrative myndigheders behandling af sager om opkrævning og inddrivelse af danske og udenlandske krav på underholdsbidrag, dvs. børne- og ægtefællebidrag.

Med hjemmel i loven har Danmark bl.a. tilsluttet sig Haagerkonventionen af 2. oktober 1973 om anerkendelse og fuldbyrdelse af afgørelser om underholdspligt, der bl.a. giver mulighed for at søge bidrag, der er fastsat i Danmark inddrevet i andre konventionslande.

Inddrivelsesloven er ikke sat i kraft for Grønland, hvor inddrivelsen i Grønland først og fremmest varetages af skatteforvaltningen (pantefogederne).

Bidrag fastsat i Grønland kan også inddrives i Danmark og på Færøerne efter den der gældende lovgivning, men der ses ikke at være grundlag for at søge bidragene inddrevet i udlandet.

Hvis Naalakkersuisut ønsker det, udarbejder Social- og Ældreministeriet til brug for beslutningen herom en analyse af behovet for at sætte inddrivelsesloven i kraft for Grønland.

5.3. Ikraftsættelse af ændringer af ajourført lovgivning

I det følgende redegøres for de vedtagne eller planlagte ændringer af de ajourførte love (punkt 2), som efter ministeriets vurdering umiddelbart helt eller delvist vil kunne sættes i kraft for Grønland.

I det omfang Naalakkersuisut ønsker disse lovændringer sat i kraft for Grønland, udarbejder Social- og Ældreministeriet en tidsplan for ikraftsættelsen og udkast til de anordninger, der er nødvendige for ikraftsættelsen.

5.3.1. Forældreansvarsloven

Følgende vedtagne eller planlagte ændringer af forældreansvarsloven vil efter ministeriets vurdering umiddelbart helt eller delvist vil kunne sættes i kraft for Grønland:

- Ved lov om ændring af forældreansvarsloven (Forældremyndighed, barnets bopæl og samvær for forældre, der er dømt for visse former for kriminalitet af grovere karakter) blev der indført en klar formodning for, at det er bedst for et barn, at en forælder, der er idømt ubetinget fængselsstraf for personfarlig kriminalitet af grovere karakter såsom manddrab, seksualforbrydelser eller grov vold, ikke mod den anden forælders ønske har forældremyndighed over barnet, og at barnet ikke har bopæl hos eller samvær eller anden kontakt med denne forælder.
- Ved lov om ændring af forældreansvarsloven (Forældremyndighed, barnets bopæl og samvær for forældre, der er dømt for overtrædelse af straffelovens terrorbestemmelser) blev der indført en klar formodning for, at det er bedst for et barn, at en forælder, der er idømt ubetinget fængselsstraf for overtrædelse af straffelovens terrorbestemmelser, ikke mod den anden forælders ønske har forældremyndighed over barnet, og at barnet ikke har bopæl hos eller samvær eller anden kontakt med denne forælder.
- Ved lov om ændring af forældreansvarsloven, lov om Familieretshuset, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Afskaffelse af tvungen delt bopæl og opfølgning på etableringen af det nye familieretlige system m.v.) blev adgangen til at indgå aftaler om fælles forældremyndighed udvidet sådan, at en forældremyndighedsindehaver har mulighed for at aftale fælles forældremyndighed med en af barnets forældre, forudsat at dette er til barnets bedste. Endvidere blev der indført bestemmelser om, hvornår midlertidige afgørelser om forældremyndighed ved børnebortførelser bortfalder.
- Ved det kommende lovforslag om udmøntning af den politiske aftale om Børnene Først forventes det foreslået, at der i forældreansvarsloven indsættes en bestemmelse om afslag på samvær, når barnet opholder sig på et krisecenter med en voldsramt forælder. Lovforslaget forventes fremsat foråret 2022.

5.3.2. Børnebortførelsesloven

Følgende vedtagne eller planlagte ændringer af børnebortførelsesloven vil efter ministeriets vurdering umiddelbart helt eller delvist vil kunne sættes i kraft for Grønland:

- Ved lov om ændring af forældreansvarsloven, lov om Familieretshuset, lov om ægteskabs indgåelse og opløsning og forskellige andre love (Afskaffelse af tvungen delt bopæl og opfølgning på etableringen af det nye familieretlige system m.v.) blev ordlyden af bestemmelserne om tilbagegivelse af bortførte børn bragt i overensstemmelse med Haagerbørnebortførelseskonventionen.

- Ved et lovforslag, der forventes fremsat efteråret 2021, forventes det foreslået, at der i børnebortførelsesloven indsættes bestemmelser, der lovfæster, at centralmyndigheden på børnebortførelsesområdet (Social- og Ældreministeriet) også kan varetage behandling af sager, hvor et barn er blevet bortført til en stat, som Danmark ikke samarbejder med om børnebortførelser. Endvidere forventes det med lovforslaget foreslået at lovfæste muligheden for at tilbagekalde udpegelsen af de advokater, som anbefales i bortførelsessager.

Det bemærkes, at Social- og Ældreministeriet som centralmyndighed for Grønland og Danmark på børnebortførelsesområdet ikke har behandlet sager vedrørende Grønland.

5.3.3. Adoptionsloven

Følgende planlagte ændringer af adoptionsloven vil efter ministeriets vurdering umiddelbart helt eller delvist vil kunne sættes i kraft for Grønland:

- Ved et lovforslag, der forventes fremsat efteråret 2021, forventes det foreslået at etablere mulighed for, at en ægtefælle kan stedbarnsadoptere den anden ægtefælles mindreårige barn, selvom ægtefællerne er blevet skilt.
- Ved det kommende lovforslag om udmøntning af den politiske aftale om Børnene Først forventes det foreslået at etablere en initiativret for adopterede børn med henblik på at søge kontakt med deres oprindelige familie. Lovforslaget forventes fremsat foråret 2022.

5.4. Familieretshuslovgivningen

Ved den familieretlige reform i 2019 blev kompetencen til at behandle familieretlige sager ændres sådan, at alle sagerne indledningsvist behandles af Familieretshuset, der forbereder sagerne og i den forbindelse yder støtte og rådgivning til børnene og tilbyder parterne rådgivning og konflikthåndtering.

Hvis der ikke findes en mindelig løsning, er det som udgangspunkt Familieretshuset, der træffer afgørelsen. Familieretshuset indbringer dog sager om forældremyndighed og barnets bopæl, indgribende samværssager og sager, der i øvrigt er komplicerede, for familieretten til afgørelse.

Hvis Naalakkersuisut ønsker det, udarbejder Social- og Ældreministeriet til brug for beslutningen herom en analyse af mulighederne for at sætte Familieretshuslovgivningen i kraft for Grønland. Det bemærkes, at det umiddelbart er vurderingen, at den familieretlige reform ikke fuldt ud vil kunne omsættes til grønlandske forhold.

5.5. Bestemmelser i den familieretlige lovgivning om digital selvbetjening

De familieretlige love for Danmark indeholder bestemmelser om obligatorisk digital selvbetjening. Efter disse bestemmelser skal en ansøgning i en familieretlig sag som udgangspunkt indgives ved anvendelse af den digitale løsning, som den pågældende myndighed stiller til rådighed (digital selvbetjening).

Anmodninger, der ikke indgives ved digital selvbetjening, afvises, medmindre ansøgeren ikke er i stand til at anvende digital selvbetjening, eller hvis der ud fra en samlet økonomisk vurdering er klare fordele for myndigheden ved at modtage anmodningen på anden måde end digitalt.

Efter bestemmelser om obligatorisk digital selvbetjening vil en ansøger som udgangspunkt ikke kunne indgive en ansøgning i en familieretlig sag ved brev eller mail.

Indførelse af bestemmelser om obligatorisk digital selvbetjening forudsætter, at den digitale infrastruktur i Grønland understøtter anvendelse af digital selvbetjening, navnlig at borgerne har adgang til en digital underskrift som f.eks. NemID.

Det bemærkes, at bestemmelser om obligatorisk digital selvbetjening kun omfatter den indledende ansøgning. Efterfølgende korrespondance mellem ansøgeren og myndigheden er ikke omfattet af digital selvbetjening.

I Grønland vil bestemmelser om obligatorisk digital selvbetjening først og fremmest omfatte ansøgninger til Rigsombudsmanden. Bestemmelserne vil dog også omfatte grønlandske myndigheder. Det drejer sig navnlig om kommunerne som vielse myndighed og ministerialbogførerne. Hvis disse myndigheder ikke kan tilbyde digital selvbetjening, vil det ved ikraftsættelse for Grønland af bestemmelserne om digital selvbetjening kunne bestemmes, at bestemmelserne i relation til disse myndigheder først træder i kraft på et senere tidspunkt.

Hvis Naalakkarsuisut ønsker bestemmelserne om digital selvbetjening sat i kraft for Grønland, vil bestemmelserne herom blive indsat i de kommende anordninger, hvorved de enkelte familieretlige love sættes i kraft for Grønland. For så vidt angår de love, der er blevet ajourført, jf. punkt 2, vil bestemmelser om obligatorisk digital selvbetjening blive sat i kraft ved en særskilt anordning.

5.6. Adoptionsloven – adoption uden samtykke, adoptionsforberedende kurser og international adoption

Ved ajourføringen af adoptionsloven for Grønland er ændringer vedrørende følgende tre lovgivningsområder ikke blevet sat i kraft for Grønland:

- Adoption uden samtykke
- Adoptionsforberedende kurser som betingelse for godkendelsen som adoptant
- International fremmedadoption

5.6.1. Adoption uden samtykke

Ændringerne af reglerne om adoption uden samtykke har til formål at udvide adgangen til at gennemføre adoption uden samtykke. Samtidig har ændringerne til formål at styrke afgørelsesgrundlaget og barnets og forældrenes retsstilling i disse sager.

Det bemærkes, at reglerne i adoptionsloven om adoption uden samtykke hænger snævert sammen med reglerne i den sociale lovgivning om anbringelse af børn uden for hjemmet, da det er kommunerne, der forbereder sager om adoption uden samtykke.

Rigsombudsmanden i Grønland har oplyst, at der i perioden 2015-2020 ikke er blevet behandlet nogen sager om adoption uden samtykke i Grønland. Da adoptionsloven for Grønland indeholder mulighed for at træffe afgørelse om adoption uden samtykke, ses der ikke umiddelbart behov for at sætte de senere ændringer af reglerne om adoption uden samtykke i kraft.

Hvis Naalakkarsuisut ønsker det, udarbejder Social- og Ældreministeriet til brug for beslutningen herom en analyse af mulighederne og behovet for at sætte bestemmelserne om adoption uden samtykke i kraft for Grønland. Det bemærkes, at ikraftsættelse af disse bestemmelser vil medføre behov for ændring af lovgivning, der er overtaget grønlandske myndigheder, navnlig lovgivning om anbringelse af børn uden for hjemmet.

5.6.2. Adoptionsforberedende kurser som betingelse for godkendelsen som adoptant

Efter adoptionslovgivningen for både Danmark og Grønland må adoption af et barn, som ansøgeren ikke i forvejen har en tæt tilknytning til, kun bevilges, når ansøgeren er godkendt som adoptant. Sådanne adoptioner kaldes fremmedadoptioner.

Efter adoptionsloven for Danmark kræver godkendelse som adoptant bl.a., at adoptanterne gennemgår et adoptionsforberedende kursus. Hver ansøger skal betale et gebyr på 2.500 kr. (2021) for deltagelsen i kurset.

Reglerne om adoptionsforberedende kurser er ikke sat i kraft for Grønland.

Rigsombudsmanden i Grønland har oplyst, at der i perioden 2015-2020 blev behandlet 46 sager om fremmedadoption i Grønland, svarende til omkring 8 sager årligt.

Hvis Naalakkersuisut ønsker det, udarbejder Social- og Ældreministeriet til brug for beslutningen herom en analyse af mulighederne for at sætte reglerne om adoptionsforberedende kurser i kraft for Grønland.

5.6.3. International fremmedadoption

I 2016 blev der ved en ændring af adoptionsloven etableret et nyt system i relation til international fremmedadoption, dvs. adoption af udenlandske børn, som adoptanten ikke i forvejen har en tilknytning til. Da der stort set ikke formidles udenlandske børn til fremmedadoption i Grønland, blev reglerne om det nye system ikke umiddelbart sat i kraft for Grønland. Efterfølgende er antallet af udenlandske børn, der formidles til adoption i Grønland og Danmark, faldet drastisk.

Rigsombudsmanden i Grønland har oplyst, at der i Grønland i perioden 2015-2020 ikke er blevet behandlet nogen sager om fremmedadoption af udenlandske børn.

Hvis Naalakkersuisut ønsker det, udarbejder Social- og Ældreministeriet til brug for beslutningen herom en analyse af mulighederne for at sætte reglerne om international fremmedadoption i kraft for Grønland.